

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران

چهارمین همایش انجمن فلسفه تعلیم و تربیت ایران
«مبانی فلسفی تحول در نظام آموزش و پرورش ایران»

۸-۹ خردادماه ۱۳۹۲

دانشگاه فردوسی مشهد

تحلیل سیر تاریخی رویکرد فلسفی رئالیسم در تحولات مفهومی در نظام آموزش و پرورش (از رئالیسم تا رئالیسم انتقادی).
 مجتبی پورکریمی هاوشکی^۱
 چکیده:

واقع گرایی^۲ که قدمت آن به ارسطو بر می‌گردد و تا دوران کنونی نیز ادامه دارد، یکی از مکاتب نظام دار تربیتی است که دارای تبیین‌های هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، ارزش‌شناسی و انسان‌شناسی می‌باشد (گوتک، ۱۳۹۰؛ ۴۹). پیش فرض این دیدگاه این می‌باشد که واقعیت در جهان واقع و خارج از ذهن ما وجود دارد. از این رو با بررسی و شناخت دقیق است که می‌توان به حقیقت امور دست یافت. این دیدگاه در سیر تاریخی و تحولی خود نگرش‌های متفاوتی را به خود دیده است، نگرش‌هایی که تا زمان حال نیز وجود داشته و دارای تبیین‌های تربیتی خاص خود می‌باشند. رویکردها همواره سعی در ارائه تبیین بهتری از رویکرد قبلی و اصلاح نقاط ضعف رویکرد پیشین و سعی در شناخت و تبیین مسائل حال حیات بشری داشته‌اند.

اما مسئله‌ای که وجود دارد این است که در تمامی کتب فلسفی که در رابطه با رئالیسم (گوتک، ۱۳۹۰)، (شریعتمداری، ۱۳۸۵) و (اوزمن، ۱۳۷۹) تدوین یافته است صرفاً به تشریح رئالیسم و دوره‌های آن و دلالت‌های تربیتیشان پرداخته شده است ولی هیچکدام از این آثار اشاره‌ای به نقاط ضعف و محدودیت‌های هر کدام از دوره‌ها که منتج به روی آوری به دیدگاه جدید شده نپرداخته‌اند. از این رو ضروری است به سیر تحول رئالیسم در تعلیم و تربیت با توجه به نقاط ضعف هر رویکرد و لزوم روی آوری به رویکرد جدیدتر و در عین حال علت توجه به رویکرد پیشین در دوران حاضر پرداخته شود؛ لذا بررسی سیر تحولی رویکردهای رئالیستی و مفروضات و مفاهیمی را که در تعلیم و تربیت ایجاد نموده همراه با نقاط ضعف آن‌ها به منظور شناخت برنامه‌های تربیتی مبتنی بر دیدگاه رئالیسم می‌تواند مفید باشد. خصوصاً از این جهت که فلسفه اسلامی نیز خود را رئالیسم معرفی می‌نماید (طباطبایی، ۱۳۶۹؛ ۵۷).

سوالات این مقاله شامل دو سوال می‌باشد:

- ۱- سیر تحول رئالیسم شامل چه دوره‌هایی است و هر دوره دارای چه مولفه‌هایی می‌باشد؟
- ۲- پیامدهای تربیتی دوره‌های متمایز رئالیسم چیست؟

نتیجه:

سوال اول: سیر تحولی رئالیسم.

رئالیسم دارای سه نگرش متفاوت فلسفی می‌باشد و وجه مشترک آن‌ها وجود جهان واقع می‌باشد. نگرش‌ها شامل رئالیسم ارسطویی^۳ یا کلاسیک^۴، رئالیسم علمی^۵ و رئالیسم انتقادی^۶ می‌باشند. رئالیسم ارسطویی در دوران کنونی معروف به

^۱پوکاریمیم@yahoo.com - دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت. همراه: ۰۹۱۳۲۹۱۹۴۳۵ ایمیل

^۲ - Realism

^۳ - Aristotelian

^۴ - Classic

^۵ - Scientific realism

^۶ - critical realism

رنالیسم کلاسیک می‌باشد و اندیشمندانی از جمله وایتهد^۷، مک اینتایر^۸ و برودی^۹ از مدافعان این رویکرد می‌باشند. رنالیسم علمی که می‌توان به اندیشمندانی از جمله بیکن^{۱۰}، لاک^{۱۱}، هیوم^{۱۲} و بسیاری از اندیشمندان پوزیتیویست^{۱۳} در دوران معاصر اشاره نمود. رنالیسم انتقادی نگرشی نو در عرصه فلسفه و علوم اجتماعی می‌باشد. از مدافعان آن می‌توان به روی باسکار^{۱۴}، ریچارد بوید^{۱۵}، رم هره^{۱۶}، جان سرل^{۱۷}، اندرو سیرا^{۱۸}، مارگارت آرچر^{۱۹} اشاره نمود.

رنالیسم ارسطویی مبنا را بر جهان واقع قرار می‌دهد. اما سعی بر آن دارد که با بهره‌گیری از منطق به حقیقت امور دست یابد (کاپلستون، ۱۳۶۳؛ ۳۸۲). این دیدگاه که در دوران جدید به رنالیسم کلاسیک معروف است توجه به منطق و تحلیل منطقی (شریعتمداری، ۱۳۸۵؛ ۱۶۶) و اخلاق ارسطویی (مک اینتایر، ۵؛ ۱۳۹۰) دارد.

رنالیسم علمی دارای مشربری علمی و تجربی بوده و سعی بر آن دارد تا معرفت را بر اساس استقراء بنا نهاد. یعنی جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها و نتیجه‌گیری بر اساس این داده‌ها. مولفه اصلی این رویکرد مطابقت می‌باشد. یعنی مطابقت ذهن با جهان خارج. تاکید بر واقعیت خارج از ما و مطابقت با عالم خارج منجر به آن شده که امور ارزشی، الهیاتی و خلاقانه بشری از حوزه واقعیت و طبیعت خارج شده و به حوزه متافیزیک منتقل شوند (باقری، ۱۳۸۲؛ ۲۰-۲۵). این رویکرد را رنالیسم خام نیز نام می‌نهند. علت نام‌گذاری این دیدگاه به رنالیسم خام از این جهت است که اندیشمندان این دیدگاه حس و مشاهده را اصل همه چیز می‌دانند (چالمرز، ۱۳۷۸؛ ۱۴).

رنالیسم انتقادی، معتقد است جهان خارج جهانی ساده نیست که بتوان آن را صرفاً با مشاهده شناخت. در این زمینه باسکار معتقد است جهان خارج خصوصاً جهان اجتماعی در پیچیده با تعامل میان عوامل اجتماعی و فردی و ساختارهای اجتماعی، دینی، اقتصادی و ایدئولوژیکی می‌باشد (باسکار، ۱۹۹۸). از آنجا که این دیدگاه قائل به نقش عاملیت در شناخت حقیقت است رویکردی سازه‌گرایانه به معرفت دارد. در این رویکرد معرفت نتیجه تعامل انسان و ذهن شناسا با جهان خارج است. از این رو می‌توان این رویکرد را سازه‌گرایی واقع‌گرا نام نهاد. همچنین چون این دیدگاه توجه به تعاملات مکانیسم‌های علی متعدد در خلق رویدادها دارد این رویکرد ماهیتی میان‌رشته‌ای نیز دارد (باسکار، ۲۰۱۰). در نهایت این رویکرد از

7- Whitehead

8- Alasdair Macintyre

9- Brody

10- Bacon

11- John Locke

12- Hume

13- positivist

14- Roy Bhaskar

15- Richard Boyd

16- Rom Harre'

17- John Searle

18- Andrew Sayer

19- Margaret Archer

چهارمین همایش انجمن فلسفه تعلیم و تربیت ایران
«مبانی فلسفی تحول در نظام آموزش و پرورش ایران»

۸-۹ خردادماه ۱۳۹۲

دانشگاه فردوسی مشهد

مفهوم انتقاد به منظور شناخت و نقد عوامل محدودیت آفرین در حیات بشری استفاده می‌نماید و هدفش رهایی بخشی انسان می‌باشد (باسکار، ۲۰۰۹).

سوال دوم: دلالت‌های تربیتی.

- رنالیسم ارسطویی با کلاسیک: این دیدگاه در تعلیم و تربیت توجه به شناخت و به کارگیری قواعد مطلق اخلاقی دارد همچنین با تاکید بر منطقی و قیاس تعلیم و تربیت را از مشاهده مستقیم و تجربه ورزی باز داشته و در نهایت به سمت ذهنیت سوق می‌دهد. به عنوان مثال دانش آموزان باید همواره قواعد کلی و مطلق را بیاموزند بدون آنکه خود آن‌ها را مشاهده نموده و یا تجربه نمایند با این توجه که گذشتگان به آن دست یافته‌اند. همچنین این امر باعث می‌شود معلمان نسبت به رفتارهای دانش آموزان همواره سعی نمایند با یک قاعده واحد عمل نمایند از این رو تفاوت‌ها نادیده گرفته شود در نتیجه نسبت به دانش آموزان رفتاری نامناسب اعمال شود.

- رنالیسم علمی: این دیدگاه در عرصه تعلیم و تربیت، به دنبال پیش‌بینی است ولی منبع پیش‌بینی تجربه است. رنالیسم علمی با تاکید بر طبیعت، شعار برگشت به طبیعت و مشاهده و تجربه ورزی و همچنین ضرورت پرداختن به دوران حاضر را در تعلیم و تربیت ترویج می‌نماید ولی با تاکید بر عینیت، تعمیم‌پذیری منجر به حاشیه رفتن خلاقیت و نادیده گرفتن تفاوت‌های فردی شد. همچنین چون تجربه و مشاهده نیازمند اعضای حساس و سالم است لذا به طور نهای و ضمنی افراد معلول به حاشیه می‌روند. رویکرد علمی در برنامه درسی باعث توجه به دروسی مانند ریاضیات و علوم و به حاشیه رفتن دروسی مانند هنر و ادبیات می‌شود. در ارزیابی توجه به استفاده از آزمون‌های عینی و توجه به اعتبار و پایایی به جای ارزشیابی‌های کلی نگر می‌شود.

- رنالیسم انتقادی: در تعلیم و تربیت رویکرد رنالیسم انتقادی مروج تعامل عاملیت و ساختار؛ سازه‌گرایی واقع‌گرا (سازه‌گرایی معتدل)؛ برنامه درسی میان رشته‌ای؛ ضرورت تربیت محققین میان رشته‌ای و ماهیت انتقادی و رهایی بخش تعلیم و تربیت می‌شود.

کلید واژه‌ها: رنالیسم؛ تعلیم و تربیت، رویکردهای رنالیسم

منابع:

- اوزمن، هاوارد؛ کراور، ساموئل (۱۳۷۹). مبانی فلسفی تعلیم و تربیت. مترجمان غلامرضا متقی‌فر او دیگران؛ زیر نظر غلامعلی سرمد. قم؛ مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (قدس سره).
- باقری خسرو (۱۳۸۲) هویت علم دینی. تهران. انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. سازمان چاپ و انتشارات.
- چالمرز، آرن اف (۱۳۷۸) چیستی علم، مکاتب علم شناسی. ترجمه سعید زیباکلام. تهران انتشارات سمت.
- شریعتمداری علی (۱۳۸۵) اصول و فلسفه تعلیم و تربیت. تهران انتشارات امیر کبیر.
- طباطبایی محمد حسین (۱۳۶۹) اصول فلسفه و روش رنالیسم، جلد ۱.
- کاپلستون، فردریک (۱۳۶۴) تاریخ فلسفه جلد اول، ترجمه سید جلال‌الدین مجتوی تهران انتشارات علمی و فرهنگی.
- گوتک (۱۳۹۰) مکاتب تربیتی و آراء تربیتی. ترجمه محمد جعفر پاکسرشت تهران انتشارات سمت.

چهارمین همایش انجمن فلسفه تعلیم و تربیت ایران
«مبانی فلسفی تحول در نظام آموزش و پرورش ایران»
۸-۹ خردادماه ۱۳۹۲
دانشگاه فردوسی مشهد

مک اینتایر (۱۳۹۰). در پی فضیلت. ترجمه حمید شهریار، محمد علی شمالی. تهران انتشارات سمت.

- Bhaskar .Roy (1998) *The Possibility of Naturalism A Philosophical Critique of the Contemporary Human Sciences*. By Rutledge.
- (2009) *Scientific Realism and Human Emancipation*. By Rutledge. - Bhaskar .Roy
- Bhaskar .Roy (2010) *Inter disciplinarity and Climate Change Transforming knowledge and practice for our global future*. by Routledge

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

تازه های آموزش
آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

تازه های آموزش
روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

تازه های آموزش
آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران